

Uncovering Noah's Drunkenness

בראשית ט'

(כ) וַיִּחַל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם.

(כא) וַיֵּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֹהֶלָה.

(כב) וַיֵּרָא חָם אָבִי כְנָעַן אֶת עֲרוֹת אָבִיו וַיַּגֵּד לְשְׁנֵי אֶחָיו בַּחוּץ.

(כג) וַיִּקַּח שֵׁם וַיִּפֹּת אֶת הַשְּׂמָלָה וַיִּשְׁימוּ עַל שְׂכָם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵינִית וַיִּכְסּוּ אֶת עֲרוֹת

אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם אַחֲרֵינִית וְעֲרוֹת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ.

(כד) וַיִּיקָץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן.

(כה) וַיֹּאמֶר אֲרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו.

(כו) וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לָמוֹ.

(כז) יִפֹּת אֱלֹהִים לְיִפֹּת וַיִּשְׁכֵּן בְּאֶהֱלֵי שֵׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לָמוֹ.

(20) Noah, a man of the ground, began to plant a vineyard.

(21) He drank from the wine and got drunk, and revealed himself within his tent.

(22) Cham, the father of Canaan, saw his father's nakedness and told his two brothers outside.

(23) Shem and Yefet took the garment, placed in on both their shoulders, walked backwards, and covered their father's nakedness; their faces were turned backwards and they did not see their father's nakedness.

(24) Noah awoke from his wine, and he knew what his younger son had done to him.

(25) He said, "Cursed be Canaan; a servant of servants will he be to his brothers."

(26) He said, "Blessed is Hashem, the God of Shem. May Canaan be a servant to them.

(27) May God expand Yefet, but may He dwell in the tents of Shem. May Canaan be a servant to them."

1. What was done to Noah?

a. How does the parshan know?

2. How did Noah know what happened?

3. Which son did this act?

4. To whom is the word הַקָּטָן referring?

a. What is the birth order of the children?

5. Did the punishment fit the crime?

Uncovering Noach's Drunkenness

What do you think the birth order is according to these pesukim?

בראשית ה'ל"ב

וַיְהִי נֹחַ בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיֻּלְּד נֹחַ אֶת שֵׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת.

בראשית ט'

וַיְהִי בְּנִי־נֹחַ הַיָּצְאִים מִן־הַתְּבֹה שֵׁם וְחָם וַיִּפֹּת וְחָם הוּא אָבִי כְנָעַן:

בראשית י'

(א) וְאַלֶּה תוֹלְדֹת בְּנֵי נֹחַ שֵׁם חָם וַיִּפֹּת וַיֻּלְּדוּ לָהֶם בָּנִים אַחֵר הַמִּבּוֹל.

(ב) בְּנֵי יָפֶת גִּמְרִי וּמִגּוֹג וּמְדִי וַיֵּן וַתְּבֶל וּמִשְׁקֵי וַתִּירָס.

(ו) וּבְנֵי חָם כּוֹשׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּט וּכְנַעַן.

(כא) וְלִשֵּׁם יֶלֶד גַּם הוּא אָבִי כָּל בְּנֵי עֶבֶר אַחִי יָפֶת הַגָּדוֹל.

ר' יוסף בכור שור בראשית ט':כ"ד

וידע את אשר עשה לו בנו הקטן –

- יש מפרשים: **חם שלא כסוהו**, ואף על פי שהוא האמצעי, קורא לו קטן, לשון פסול וגרוע.
- ויש מפרשים: **בנו הקטן של חם** שדברנו ממנו למעלה, **זוהו כנען**, שהוא בנו הקטן של **חם שגילהו**, דכתיב: ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען (בראשית י"ז). והוא מקרא סתום, כי אף משם ויפת דיבר למעלה. אך הקללה מפרשת שקללו יותר מכולם.
- ולי נראה שיש לפרש: **בנו הקטן של נח**, שהוא שם, **שנתאמץ במצוה יותר מכולם**, שלא תתמה למה נתן לו ברכה לקטן יותר מן הגדול. **ואמר שהוא ידע הכבוד ואת הטובה שעשה לו.**

רד"ק בראשית ט':כ"ד

אשר עשה לו בנו הקטן –

- אם נאמר כי על **חם** אמר, יהיה פירוש הקטן – הפחות, כי חם לא היה קטן בשנים לפי זכרונם בכל מקום, ומה שעשה לו, **שהלך והגיד לאחיו ולא כסוהו**, **אם כן למה קלל כנען?** ראה בנבואה כי רע יהיה הוא **וזרעו עד עולם. ולא קלל חם, לפי שהאל ברכו, כמו שאמר: ויברך אלהים את נח ואת בניו (בראשית ט':א') ולא ראה לקלל מה שברך האל.**
- וכן פרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה ל"ו) וכן אמרו: חם חטא וכנען מתקלל? אלא לפי שברכו האל, אמר, לא תנוח קללה במקום ברכה.
- ויש מהם שאמרו: כי **כנען** ראה תחלה והגיד לחם **לפיכך תלה הקללה במקולקל.**
- ומהם אמרו: כי **כנען** **סרסו** ובנו הקטן אומר על כנען כי בן בנו יקרא בנו והיה הקטן מבני חם.

רש"י בראשית ט':כ"ד

בנו הקטן – **בנו הפסול והבזוי**, כמו: הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד

רש"י בראשית ט':כ"ב

וירא חם אבי כנען – יש מרבותינו אומרים: **כנען** ראה והגיד לאביו, לכך הוזכר על הדבר ונתקלל.

וירא את ערות אביו – **יש מרבותינו אומרים: סרסו**, ויש אומרים: רבעו.

רש"י בראשית ט':כ"ה

ארור כנען – **אתה גרמתה לי שלא להוליד בן רביעי לשמשני, ארור בנך הרביעי להיות משמש את זרעם של אלו הגדולים, שהוטל עליהם טורח עבודתי מעתה.** ומה ראה **חם** שסירסו, אמר להם לאחיו: אדם הראשון שני בנים היו לו, ובשביל ירושת העולם עמד זה והרג את זה, ואבינו יש לו שלשה בנים ועוד מבקש בן רביעי.

Uncovering Noah's Drunkenness

תרגום ירושלמי (יונתן) בראשית ט':כ"ד

ואיתער נח מן חמריה **ידע באשתעות חלמא** ית דעבד ליה **חם** בריה דהוא **קליל בזכותא** דגרם ליה דלא יוליד בר רביעי.

ר' דוד צבי הופמן בראשית ט':כ"ד

בנו הקטן – מכאן ש**חם** היה הצעיר שבבני נח.
הסדר: שם חם ויפת, ניתן להסביר בנקל — שם הוא החשוב שביניהם, חם עומד בניגוד אליו ועל שם להתגבר עליו, ואילו יפת הוא המתווך ביניהם.

רלב"ג ביאור הפרשה בראשית ט':כ"ד

(כד-כה) וכאשר הקיץ נח מיינו **ידע בנבואה** אשר עשה לו **בנו הקטן של חם** והוא כנען. והנה לא נתבאר בתורה מה היה זה המעשה, אבל על כל פנים ידענו שהיה מגונה מאד, עד שקולל בעבורו כנען זאת הקללה הנפלאה אשר זכר — והוא שיהיה כנען עובד אחיו עבדות נפלא.

והנה אמר זה נח בנבואה, **רוצה לומר שכבר הגיע לו בנבואה שכנען הוא מקולל בזאת הקללה הנפלאה.** והנה מה שאמרו ז"ל (סנהדרין ע, א) שסירס אותו, הוא נאות מאד, **ולזה שילם לו נח מידה כנגד מידה, כי כנען עשה זה שלא יוליד עוד נח בנים, כדי שתהיה לו ולשאר בניו לבדם הארץ בדרך שלא ירבו המושלים בה ותמעט מפני זה חלק כנען, וקולל מפני זה שיוסר ממנו הממשלה ויהיה עבד עבדים לאחיו.**

רש"ר הירש בראשית ט':כ"ד

וייקץ נח מיינו – "קוץ", "יקץ": להתעורר. "קוץ" הוא גם השורש של "קיצ". בעונת הקיץ מבשילים הפירות; לאחר שינקו מזון די סיפוקם מהאדמה, "קצים" ומואסים עתה הפירות במזון זה. וזהו גם פירוש "קוץ" בהקשר לשינה. השינה "מזינה" אותנו; אנחנו מוטלים בחיקה של השינה, וקָשִׁישָׁנוּ די צרכנו, אנו מתעוררים – "מקיצים".

בנו הקטן – אין לנו רשות לעקור לגמרי פשטות המקרא. **חם אם כן היה הצעיר**, אף שבסדר הבנים שהזכיר הכתוב (לעיל ו, י), הוא נמנה שני. גם יפת נקרא "יפת הגדול" (להלן י, כא), אף שנמנה אחרון. נמצא שסדר לידתם הנכון הוא: יפת, שם, חם; על אף שהפסוק מנה אותם בסדר אחר: שם, חם, ויפת.
הסיבה לסדר שונה זה תתברר, אם נזכור שכל סיפורי התורה מכוונים בראש ובראשונה לישראל; והרי עבור ישראל, "שם" – ראש משפחתם – "אבי כל בני עבר", הוא עיקר החשיבות. הבא אחריו הוא חם, אשר צאצאיו, מצרים וכנען, מייצגים את הניגוד הגמור לישראל. ישראל נועדו להתגבר על אומות אלה, וזוהי תמצית התפתחותם ההסטורית. רק בעת מאוחרת יותר הם יבואו בקשרים עם האומות מצאצאי יפת. על כל פנים, שם וחם הם אומות מנוגדות זו לזו, ויפת הוא המתווך.

אין להתפלא על שבפסוק כה מדבר נח על כנען ולא על חם. הקללה לא נאמרה על חם, והברכה לא נאמרה על שם. הברכה והקללה מתייחסות, לא אל שם וחם אישית, אלא להשפעה שתהיה לצאצאיהם על האנושות. אין הכתוב אומר: ברוך שם, אלא ברוך "אלקי" שם.

מלבי"ם בראשית ט':כ"ד

ויקץ – נח לא ישן אז ולא הקיץ משנתו רק היה מבולבל מיינו ולא הרגיש בתועבה זו כדרך השכור, **ואחר שהקיץ משכרותו ידע את אשר עשה, פי' שהרגיש בדבר התועבה**, כמו וידעו כי ערומים הם שפי' שהרגישו בדבר, ומ"ש בנו הקטן
יל"פ בנו של חם למ"ש שכנען עשה זאת, **ולכן קלל את כנען**,
ויל"פ על חם אם **חם היה הצעיר מכולם** כדעת הרמב"ן **וקלל כנען בכורו של חם** כנ"ל פסוק י"ח.